

СТАНОВИЩЕ

От доцент д-р Александър Донев Ангелов, Институт за изследване на изкуствата при БАН

за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в научна област 3.5.

Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Телевизионна журналистика)

с дисертационен труд на тема: „Телевизионна журналистика и литература.

Телевизионната журналистика – транслятор за представяне, разпространение и популяризиране на литература и култура” („Изследване на екранните единици в предаването „Библиотеката” по БНТ 1 в периода: 19.09.2015г. до 15.09.2019г.”),

представен от Ирина Николаева Тодорова, редовен докторант в катедра „Радио и телевизия“ на Факултета по журналистика и масова комуникация с научен ръководител: доц. д-р Поля Иванова

1. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертацията изследва възможностите на телевизията да служи като своеобразен медиатор на позиции, гледни точки и оценки по отношение на факти и процеси от областта на литературата и културата, а заедно с това способността на медията да проблематизира въпросите на книгоиздаването, четенето и културата на книгата въобще. Обект на детайлно проучване са 150 предавания на „Библиотеката“ в период септември 2015 г. до септември 2019 г. Темата има своето място в историята и теорията на телевизията, наред с това е придобила редица нови измерения в дигиталната епоха. В този смисъл проблематиката е актуална, значима и е разгледана задълбочено.

Приложената методология е утвърдена и адекватна, като чрез нея са разкрити различни аспекти на изследвания проблем. Умело са използвани конкретни качествени показатели при изследване на телевизионно съдържание и възможностите на телевизионната журналистика да служи за представяне, разпространение и популяризиране на литература и култура.

Анализирана е жанровата специфика и структурното изграждане на предаването „Библиотеката“ като своеобразен телевизионен формат. Прецизно е разчленена архитектурата от рубрики и жанрове, които изграждат предаването. Анализирани са специфичните телевизионни средства, визуални и други похвати, характерни за изразителността на отделните рубрики.

Извършено е коректно структуриране и анализ на значителен емпиричен материал от различен характер както по отношение съдържанието и стила на екранните единици, така също във връзка с рецепцията на културно-информационно и културно-критическо съдържание в българска медийна среда.

Проучен е голям обем научна литература, която е преработена критично и постигнатите изводи са интегрирани органично. Авторката е запозната с различни международни образци, представители на жанра, в който е създаден обектът на нейното изследване. Езикът и стилът на теоретичното изложение са на добро равнище, Постигната е яснота и убедителност при представяне идеите на докторантката. Изграждането на текста е съобразено с композиционните изисквания на научния жанр, който тя разработва. Авторефератът въпреки

значителния си обем, надвишаващ възприетия стандарт, предава вярно структурата и съдържанието на дисертационни труд.

2. Приноси на дисертационното изследване

За целите на изследването е използвано съчетание от утвърдени методологически похвати и инструменти, които са умело приложени спрямо принципно нов етап от развитието на телевизията. По този начин е постигнат конкретен и многостранен анализ на обекта на изследването. За първи път битието на едно телевизионно предаване с културна тематика е разкрито паралелно на активно развиваща се дигитална медийна среда, в която аудиторията е силно фрагментирана и все по-отчетливо мигрира към информационните канали в интернет. Оригинален момент е разкриването на механизмите за „преноса“ на теми и позиции от сутрешния културен блок „Денят започва с култура/ Култура.БГ“ към „Библиотеката“. Това представлява характерна практика за изграждане на постоянна аудитория и нейния трансфер между различни предавания на един и същи телевизионен канал, проблем, чието детайлно изследване е специфична новост.

Много съществен принос представляват анализирани обстоятелни анкети с потребители на медийно съдържание, които предлагат значителен обем разностранна информация. Те са представени в трета глава и приложение. Богатите данни от тях могат да послужат като основа и на други автори за техните интерпретации и заключения. Макар и без абсолютна национална представителност на респондентите данните на тази част от дисертацията могат също да бъдат обект на цитиране и позоваване със съответните уговорки, коректно посочени в началото на трета глава и приложение №4 Някои от творческите предложения за нови рубрики в предаването – особено такива с елемент на интерактивност – заслужават да бъдат изпробвани.

Като цяло в дисертационния труд чрез изследването на едно конкретно предаване е разкрит своеобразен модел за интерпретация на културна проблематика в програмите на Българската национална телевизия. Голяма част от постигнатите резултати и разработени модели могат да бъдат използвани при проучването и анализа на други телевизионни предавания с културен профил.

3. Бележки и препоръки

Бих обърнал внимание на необходимостта от по-голяма прецизност при коментара на някои строго специализирани процеси и явления.

Във връзка с тенденцията за уедряване на пазара и поглъщания на „по-малки и средни компании“ на стр. 31 се посочват като „най-големите такива“: „Уолт Дисни Къмпани“, „21 Сенчъри Фокс“. В действителност обаче през 2019 г. втората беше погълната от първата. Все пак основната част от телевизионния бизнес на Фокс остана в преоснованата Нюз корп на Мърдок.

Не споделям опасенията (стр.23), че въвеждането на понятието „аудио-визуално произведение“ в регулацията и официалните документи на ЕС застрашава да обезцени или обезсмисли телевизионната журналистика. Тя има други, по-съществени проблеми.

С дискуссионен характер и в смисъла по-скоро на препоръки са следващите ми бележки:

- Въпреки, че е обосновано от дисертантката отчасти, преценявам отсъствието на пипълметричните данни като пропусната възможност, разкриваща допълнителни перспективи на анализа. Тези измервания са важни не като абсолютни стойности, които естествено са ниски, а като основа за сравнение между отделните екранни

единици и ориентир за отзивчивостта на аудиторията към различни теми, стилове на водене, стратегии за цялостно изграждане, реализирани в отделните екранни единици. Точното разчитане на тези числа би спомогнал за усъвършенстване комуникацията на предаването с неговата публика.

- По-критично би могла да се анализира и темата за съвпаденията и „преносите“ (в двете посоки) между „Библиотеката“ и „Денят започва с култура“/„Култура.БГ“. Отбелязани са последствията, наречени „транслации“, „продължения“ на „телевизионни обекти“, теми, позиции, участници между двете предавания, но не се изяснява до каква степен тези съвпадения могат да саботират идентичността на „Библиотеката“. Струва ми се, че малко едностранчиво всички изводи от натрупания емпиричен материал водят единствено до положителни оценки. Дали е съвсем логично в единствените две предавания за литература да се лансират толкова много общи гледни точки и оценки на явленията? Няма ли известна пасивност в изграждането на тематичните ядра от страна на създателите на „Библиотеката“, които в повечето случаи очакват външна провокация от страна на издатели и критици и по-рядко сами определят своята линия „за“ или „против“?
- Детайлните анализи, които наистина са задълбочени и компетентни, би трябвало да служат за открояване не само на постиженията, но и на пропуските. Предаването сякаш се страхува да анализира някои болезнени теми като плагиатството в литературния превод, както и често срещаната липса на издателски непрофесионализъм. Нерядко се размива профилът на предаването, доколкото в контекста на неговата ориентация към изящната словесност избирателно се коментират, естествено, силно критично нискохудожествени образци, които имат единствено комерсиални претенции.
- По-недвусмислено трябва да се заявяват заключенията, подсказани от правилно анализирания богат емпиричен материал. Например дефицитът на отчетливо личностно присъствие в предаване като „Библиотеката“ е отчетено в данните от анкетите (най-малко са харесвани водещите, стр. 232), но не е обосновано като извод на дисертантката. Очевидно е, че изобилието от водещи, честата им смяна и ротацията им в различни предавания лишава в определени моменти „Библиотеката“ от ясен облик и категорична авторска позиция.

Направените забележки са не толкова критика, а предизвикани от качествата на представената научна продукция и поощрение към изследователката да си изработи по-категорична критична позиция и да бъде по-смела в заявяването ѝ. Заниманията с наука не бива да имат за цел създаване на комфорт на изследвания обект.

4. Публикации и участия в научни форуми

Докторантката е представила 5 публикации по темата на дисертационния труд , които са в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” и минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

5. Заключение:

Представеният дисертационен труд на тема „Телевизионна журналистика и литература. Телевизионната журналистика – транслятор за представяне, разпространение и популяризиране на литература и култура” изпълнява изискванията на Закона за развитието на академичния състав на Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”. Текстът е самостоятелен научен труд със собствени оригинални и приносни моменти в дообогатяване на съществуващо знание за медиите, културата и обществото.

Това ми дава основание убедено да гласувам за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Телевизионна журналистика) на Ирина Николаева Годорова.

Дата: 6 април 2021 г.

Член на научното жури :

